

FUNKCIONALNA ZDRUŽITEV KNJIŽNICE FAKULTETE ZA KEMIJO IN KEMIJSKO TEHNOLOGIJO UNIVERZE V LJUBLJANI S CENTRALNO TEHNIŠKO KNJIŽNICO

dr. Matjaž Žaucer, Smiljana Pejanovič, Centralna
tehniška knjižnica univerze v Ljubljani

UDK 026.07(497.4 Ljubljana) : 021.64

Povzetek

V članku je opisano, kako je Centralna tehniška knjižnica ponudila knjižnici Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani za slovenske razmere nenavaden predlog funkcionalne združitve obeh knjižnic, saj druge bolj enostavne rešitve prostorskega problema te knjižnice ni bilo. Ker je bil predlog za Fakulteto optimalna rešitev, je s Centralno tehniško knjižnico podpisala pogodbo o prevzemu in vodenju knjižnice. Predstavljeni so razlogi za funkcionalno združitev in pričakovane pridobitve združitve. Opisani so priprave in postopek združitve ter težave, ki so pri tem nastale. Prikazane so rešitve problemov, ki so se pojavili, in naštetá nestandardna knjižničarska dela, ki jih je bilo potrebno v postopku združitve opraviti.

UDC 026.07(497.4 Ljubljana) : 021.64

Summary

Central Technological Library of the UL suggested to the library of the Faculty for Chemistry and Chemical Technology a functional merging of the two libraries, which is rather peculiar in Slovene library environment. There were no other simple solutions to the spacing problem of this library. As the suggestion meant an optimal solution for the Faculty, the agreement with the Central Technological Library was signed which defined the take over and management of the faculty library. Reasons for functional merging and expected gains are presented. The authors describe preparations for merging procedures and difficulties they were faced with. Solutions to specific problems are notified. The authors specify non-standard library procedures which had to be carried out before the merging was concluded.

1 Uvod

Centralna tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani (CTK), ki je bila pred dobrimi štirimi desetletji ustanovljena kot visokošolska knjižnica, je rastla in se razvijala v skladu s potrebami svojih uporabnikov, tako da danes opravlja približno dve tretjini storitev za uporabnike z Univerze v Ljubljani in eno tretjino storitev za druge uporabnike, predvsem iz gospodarstva in raziskovalnih institucij.

Za uporabnike z Univerze opravlja naslednje naloge glavne univerzitetne knjižnice na področju tehnike in naravoslovja:

- nalogo knjižničnega servisa, ki se odlikuje po dostopnosti do informacij in gradiva (dolga odprtost knjižnice, novejšo gradivo v prostem pristopu, večina gradiva na razpolago za izposajo na dom - tudi revije, razen za tekoče leto - kratek čas dostave gradiva iz skladišč, ustrezno število javnih računalniških terminalov, primerna čitalniška mesta, osem informacijskih specialistov za različna strokovna področja, velika dostopnost do baz podatkov, učinkovita medknjižnična izposoja s svojo kurirsko službo po Ljubljani, fotokopirni servis itd.),
- nabavlja knjižnično gradivo, ki je tipično za glavno univerzitetno knjižnico in je namenjeno predvsem uporabnikom osmih fakultet s tehniških in naravoslovnih področij,
- nabavlja najpomembnejše baze podatkov s področij, ki jih pokriva,
- koordinira nabavo periodičnih publikacij za tehniški krog,
- svetuje in pomaga visokošolskim knjižnicam pri raznih problemih.

2. Porajanje ideje o funkcionalni združitvi

Visokošolska knjižnica, ki je delovala v okviru bivšega Oddelka za kemijo in kemijsko tehnologijo Fakultete za naravoslovje in tehnologijo, je bila knjižnica matičnega oddelka in Oddelka za farmacijo⁽¹⁾. Knjižnica je imela svoj osrednji prostor v stavbi sedanjega Oddelka za tekstilno tehnologijo nove Naravoslovnotehniške fakultete na Snežniški 5. V tem prostoru so bili uporabnikom na voljo katalogi, študijsko gradivo za študente, letniki nekaterih periodičnih publikacij ter doktorska, magistrska in diplomska dela obeh oddelkov. Zaradi pomanjkanja prostora je bilo knjižnično gradivo skladiščeno še na hodniku tri nadstropja višje in v skladišču na bližnjem dekanatu. Večji del strokovne literature (približno 90%) so po bibliografski obdelavi v knjižnici sproti prevzemale posamezne katedre, tako da je bilo potrebno gradivo usmerjati na enajst različnih lokacij.

Knjižnica FKKT je bila glede na prostor, sistematiko postavitve, opremljenost in nekatere druge stvari podpoprečna visokošolska knjižnica na Univerzi v Ljubljani.

Delavci CTK so problem knjižnice FKKT proučili in ugotovili, da so ponujeni nadomestni prostori na Aškrcjevi 9 res manjši in manj primerni od obstoječih, vendar so sprva menili, da bi knjižnica z novo, boljšo opremo in izločitvijo starega, manj uporabljanega gradiva še vedno lahko zadovoljivo delovala, dokler Fakulteta ne bi zgradila nove stavbe. Ker sta knjižničarki FKKT odklanjali vse variante za selitev, vodstvo Fakultete pa je trdilo, da ni nobene možnosti za pridobitev novih prostorov za knjižnico, je ravnatelj CTK ponudil še možnost funkcionalne združitve knjižnice FKKT s CTK.

CTK se v vlogi glavne univerzitetne knjižnice na svojem področju čuti dolžno, da pomaga fakultetnim knjižnicam kjerkoli lahko in kolikor zmore. Ob svojem predlogu je imel ravnatelj CTK pred očmi naslednje tri cilje:

- da CTK kar najbolj pomaga FKKT,
- da se knjižničarstvo na Univerzi v Ljubljani postopoma reorganizira v učinkovitejši sistem,
- da se bodoča zgradba UKL, ki se gradi za potrebe NUK, CTK in še nekaterih institucij,, čim bolje izkoristi za knjižnični servis Univerzi.

Upošteval je mnenje Maurica Linea, ki ga je ta mednarodno priznan strokovnjak na področju knjižničarstva⁽²⁾ izrazil pred leti ob diskusiji o gradnji UKL. M. Line je tedaj menil, da lahko glavna univerzitetna knjižnica v UKL prevzame tudi vlogo knjižničnega servisa študentom tistih fakultet, ki so, ali bodo v krogu slabega kilometra okrog UKL (10 min peš hoje) in ki bi videle v tem prednost za svoje študente. Knjižnice, ki ostanejo na oddelkih in katedrah, pa naj bodo prvenstveno namenjene profesorjem in študentom podiplomcem. Ravnatelj CTK se je zgledoval tudi po Univerzitetni knjižnici v Münstru, kjer imajo najbolj decentraliziran univerzitetni knjižnični sistem v Nemčiji. Kljub temu da z njim niso zadovoljni, ga ne mislijo reorganizirati naenkrat, izkoristijo pa vsako priložnost za korak k izboljšanju. Posvetoval se je tudi s svetovalko NUK za visokošolske knjižnice v Enoti za razvoj knjižničarstva.

Ponudba takšne rešitve je bila izziv za CTK, saj je po eni strani pomenila pomoč FKKT ob precejšnjih reorganizacijskih naporih za CTK, po drugi strani pa lahko ponujena rešitev služi kot pilotni preskus funkcionalne združitve, če bi se ob dograditvi UKL še kakšna fakulteta odločila na podoben način reševati svoje knjižnične probleme.

Za predlagano rešitev je CTK izdelala idejno študijo. V njej je prikazala možnost delovanja osrednje knjižnice FKKT v prostorih CTK, proučila pred-

nosti in slabosti in študijo poslala vodstvu FKKT v premislek. Ob funkcionalni združitvi naj bi bili upoštevani naslednji principi:

- pogosteje rabljeno knjižnično gradivo FKKT, prvenstveno namenjeno študentom, se prenese v CTK, ostalo ostane bodisi v knjižnicah oddelkov ali kateder bodisi v adaptiranih prostorih FKKT kot dislociranem skladišču;
- gradivo, ki je na oddelkih in katedrah FKKT, ostane ob selitvi tam, kjer je, in se v prihodnje seli le v skladu z odločitvijo fakultete;
- začetek in prenehanje skupnega delovanja naj temelji na prostovoljni odločitvi vsake od partneric;
- vse podrobnosti naj bodo dogovorjene s pogodbo o funkcionalno integriranem delovanju za določen čas z možnostjo podaljševanja;
- dosednji uporabniki CTK in knjižnice FKKT imajo pri vseh knjižničnih storitvah enake pravice;
- lastništvo knjižničnega gradiva in opreme se ne spreminja in ostaja še naprej v lasti FKKT oziroma v lasti CTK; novo knjižnično gradivo se kupuje koordinirano po dogovorjenih principih iz sredstev CTK za CTK in iz sredstev FKKT za FKKT;
- delavki knjižnice FKKT, bibliotekarka in višja knjižničarka, ostaneta organizacijsko na FKKT, funkcionalno pa delujeta po dogovorjenih pravilih in na dogovorjenih nalogah v prostorih CTK.

3. Ocena prednosti, pomanjkljivosti in možnih problemov predlagane rešitve

Za oceno prednosti, pomanjkljivosti in možnih problemov predlagane rešitve je bila izdelana kratka SWOT analiza.

Bistvene pričakovane prednosti naj bi bile naslednje:

- za profesorje FKKT:
  - hkraten in lažji dostop do novejšega gradiva FKKT ter CTK,
  - enostavnejši dostop do več informacij in več baz,
  - boljša medknjižnična izposoja;
- za študente FKKT:
  - čitalniška mesta v prostem pristopu in tiha čitalnica,
  - dostop do terminalov (dostop do vzajemnega kataloga več kot 100 knjižnic v Sloveniji, dostop do tujine preko Interneta),
  - hkraten dostop do novejšega gradiva CTK in FKKT,
  - dostop do več informacij in več baz,
  - boljša medknjižnična izposoja;
- za CTK:

- boljša povezava z znanstveno-pedagoškimi delavci FKKT in njihov vpliv na kvalitetnejši izbor gradiva CTK na področju kemije,
- povečan skupni fond za vse uporabnike CTK.

Posebej je potrebno poudariti, da ima CTK sorazmerno zelo bogat delež fonda s področja kemije. Za nabavo temeljnih zbirk s področja kemije, kot so Gmelin handbook of inorganic chemistry, Beilstein Handbuch der Organischen Chemie, Ullmanns encyclopedia of industrial chemistry, Ullmans Encyklopädie der technischen Chemie, Landolt-Böerenstein Numerical data and functional relationships in science and technology in še nekatere druge⁽³⁾, namenja CTK bistveno več denarnih sredstev kot za druga posamezna področja.

Pričakovane pomanjkljivosti naj bi bile:

- za uporabnike s FKKT:
  - večja oddaljenost knjižnice od fakultete (za 400 m ali 6 min peš hoje);
- za FKKT:
  - reševanje problema knjižnice le za določen čas;
- za CTK:
  - zahtevnejša organizacija dela,
  - težave pri pogajanjih, usklajevanju in delovanju knjižnice,
  - dva fonda pri računalniškem katalogu in pri izposoji,
  - večja prostorska stiska v CTK, potrebno prerazporejanje gradiva v skladišču in intenzivnejše izločanje zastarelega gradiva.

Pričakovani problemi naj bi bili:

- odpor nekaterih profesorjev,
- odpor obeh delavk v knjižnici FKKT zaradi spremembe okolja in zaradi dela v turnusu za višjo knjižničarko,
- odpor nekaterih delavcev CTK zaradi inercije in zaradi potrebnih prostorskih in organizacijskih prerazporeditev,
- sistematika postavitve skupnega gradiva,
- povečan vnos v računalniški katalog in nekatera druga dodatna dela za nekatere delavce CTK,
- opremljanje novih delovnih mest in dela skladišča.

4. Priprave na selitev

Po izdelavi idejne študije in njeni predložitvi fakulteti, je sledilo pojasnjevanje predlagane rešitve posameznim profesorjem in vodstvu fakultete. Predlagana rešitev je bila počasi, vendar proti pričakovanju ugodno sprejeta pri profesorjih in pri vodstvu fakultete. Odziv knjižničark FKKT pa je bil

pričakovano neugoden, vendar nepričakovano oster, saj se bibliotekarka s predlagatelji rešitve sploh ni hotela pogovarjati. Knjižničarki sta vztrajali pri zahtevi, da vodstvo fakultete za knjižnico priskrbi primerne druge prostore. Izrazili sta bojazen, da celotnega fonda ne bo možno preseliti v CTK zaradi premalo razpoložljivega prostora. Pomisleki so se nanašali še na nepotrebno odcepitve dela knjižnice za farmacijo, na koordinacijo nabave gradiv, na daljši čas medknjižnične izposoje, na nemožnost opravljanja statistike in na to, da študenti FKKT ne bodo imeli več prednosti pri izposoji študijskega gradiva.

Po drugi strani je bilo potrebno prepričevati člane kolektiva CTK, ki so predvideno rešitev odklanjali, češ da od nje CTK ne bo imela nobene koristi kljub obilici dodatnega dela. Nezadovoljstvo se je stopnjevalo ob dodatnem fizičnem delu zaradi selitve gradiv in po pričakovanju kulminiralo, ko se je moralo nekaj delavcev CTK preseliti v druge sobe, da se je sprostila delovna miza za bibliotekarja FKKT. Zato je bila sprejeta odločitev o preselitvi delavcev CTK povsem na koncu, po odločitvah na Strokovnem svetu in Svetu CTK in po podpisu pogodbe s Fakulteto.

V CTK so začeli izdelovati projekt skupnega delovanja obeh knjižnic in selitve knjižnice FKKT v CTK. Vendar so jih dogodki prehiteli: obe knjižničarki FKKT sta dali odpoved in še pred potekom odpovednega roka brez naznanila in primopredaje enostavno odšli. Ker je knjižnica FKKT tako čez noč ostala brez osebja, se je CTK znašla pred težavno nalogo: funkcionalno združitve knjižnice naj bi v celoti izpeljala sama, brez kakršnegakoli sodelovanja strokovnih delavcev, ki so knjižnico vodili in upravljali dolga leta. Bivši knjižničarki FKKT nista bili pripravljeni na nobeno obliko pomoči, vsi poskusi delavcev CTK, da bi dobili vsaj nekaj osnovnih informacij, ki bi jim precej olajšale delo, so ostali le poskusi brez odmeva.

Strokovni delavci CTK so to občutili kot popolno pomanjkanje profesionalne etike, saj sta osebna prizadetost, še bolj verjetno pa strah pred novimi nalogami, izrinila profesionalno ravnanje in obnašanje. Kako si sicer drugače razložiti meni nič tebi nič zaprta vrata knjižnice in to tik pred zimskimi semestralnimi počitnicami, ko je zlasti za študente, pa seveda tudi za pedagoške in znanstvene delavce dostop do gradiva in informacij še kako pomemben? Kako razumeti nenaden beg pred projektom, ki sta ga knjižničarki sami sprožili, in njuno popolno nepripravljenost za kakršenkoli nasvet ali pojasnilo?

Vodstvo CTK je po dogovoru s FKKT takoj začelo iskati nadomestne delavce in naročilo izdelavo dodatne opreme za preselitev.

FKKT in CTK sta se v pogodbi o prevzemu in vodenju knjižnice FKKT, sklenjeni za pet let z možnostjo podaljšanja, dogovorili o storitvah, ki jih bo opravljala CTK v obsegu enega bibliotekarja in enega knjižničarja za FKKT.

V času selitvenih priprav, od 20.12.1995 do 9.2.1996, so najbolj izkušeni delavci CTK čez noč prevzeli knjižnico FKKT in izvajali naslednje oblike knjižnične dejavnosti za uporabnike: nemoteno izposojo gradiva, vpisovanje novih uporabnikov, podaljšave, medknjižnično izposojo, razne oblike referenčnega dela, evidenco novega dotoka periodičnih publikacij ter njihovo distribucijo po katedrah.

Delo ni bilo enostavno, predvsem zaradi nesistematične postavitve gradiva v knjižnici in slabih evidenc naročenega gradiva. Zato je bilo z vodstvom FKKT dogovorjeno, da se začasno, do preselitve knjižnice, ustavi vsa nova naročila, reklamacije naročenega gradiva in vse postopke obdelave ter distribucije novega gradiva (razen tekočih periodičnih publikacij). Delavci CTK so se želeli izogniti napakam, ki bi se lahko zgodile ob nepoznavanju vseh poti nabave, obdelave in distribucije gradiva, ki jih je knjižnica imela; gre za zahtevnejše naloge, ki zahtevajo popolno poznavanje knjižnice in vzpostavitve vseh njenih funkcij, kar je bilo v tem prehodnem času nemogoče.

Načrt funkcionalne združitve knjižnice FKKT je zajel knjižnico v celoti, torej osrednjo knjižnico z vsemi desetimi dislociranimi enotami po katedrah. Fizična selitev je bila omejena le na osrednjo enoto, ki je gostovala na Snežniški 5. Selitev je bila še dodatno zapletena zaradi delitve do zdaj enotne knjižnice na knjižnici Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo in Fakultete za farmacijo.

CTK se je pri pripravah na selitev in sami izvedbi selitve opirala na izkušnje, ki si jih je pridobila pred dobrim letom in pol pri selitvi svoje knjižnice. Takrat je poleg lastne inventivnosti upoštevala tudi navodila in nasvete v strokovni literaturi⁽⁴⁾ ter izkušnje drugih knjižnic doma (Univerzitetne knjižnice Maribor) in po svetu, ki so šle skozi vse faze zahtevnega procesa selitve knjižnice. Prav zato je lahko opravila funkcionalno integracijo s selitvijo hitro in učinkovito, četudi se je srečala z novimi in nepričakovanimi težavami, ker je prevzela povsem neznano telo knjižnice.

Priprave so potekale v naslednjem zaporedju: najprej je bila izbrana vodja oddelka izposoje CTK za vodjo selitve. Ta je nato oblikovala selitveni načrt, določila dinamiko selitve in število sodelavcev pri selitvi, razdelila delovne naloge in nadzirala pripravljalna dela ter posamezne selitvene faze.

Zaradi nujnosti nemotenga poslovanja knjižnice, omejenega števila razpoložljivih delavcev in ureditve knjižničnega gradiva že na stari lokaciji v

skladu s predvideno postavitvijo v CTK je bila najprimernejša postopna selitev, torej selitev v več delih.

Načrt priprav je obsegal:

- posnetek stanja v knjižnici na stari lokaciji glede na:
  - velikost zaloge, vrsto in množino knjižničnega gradiva,
  - način postavitve, razne lokacije za postavljeno gradivo,
  - stanje gradiva (označbe, urejenost, ohranjenost, negovanost, itd.),
  - stopnjo avtomatizacije knjižničnih postopkov,
  - posebno gradivo: inventarne knjige, evidence naročil, terjatev in reklamacij, razni katalogi, posebni sezname, itd.,
  - dokumente pisarniškega poslovanja knjižnice, arhivskega gradiva knjižnice,
  - knjižnično opremo - le-ta je po dogovoru med fakultetama vsa ostala na stari lokaciji,
  - urejenost knjižnice v celoti;
- ureditev knjižničnega gradiva na stari lokaciji in pripravo gradiva za selitev, izločitev gradiva Fakultete za farmacijo, predlog gradiva za odpis;
- pregled klasičnih listovnih katalogov, izločitev posebnih katalogov, ki so bili vodeni ločeno za Fakulteto za farmacijo, priprava katalogov in posebne kartoteke periodičnih publikacij za selitev, priprava raznih evidenčnih kartotek in seznamov (medknjižnična izposoja, seznam prihodnjih publikacij po katedrah itd.);
- priprava inventarnih knjig, kontrola njihove popolnosti, izločitev inventarnih knjig Fakultete za farmacijo pri jasno označenem lastništvu;
- pregled dokumentov pisarniškega poslovanja, evidenc in seznamov naročil, reklamacij, terjatev, seznamov opominov, arhivskega gradiva v zvezi s poslovanjem knjižnice, raznih poročil ipd., priprava relevantnih dokumentov vseh vrst za selitev, izločanje zastarelih, več desetletij starih računov, terjatev in raznih evidenc, starih založniških katalogov, nerabnega papirja;
- pregled in priprava kartoteke uporabnikov za selitev;
- določitev prostora za hranjenje gradiva v CTK, ocenitev potrebnih metrov polic za postavitev preseljenega gradiva in za nov dotok gradiva v prihodnosti, namestitve ustrezne opreme za gradivo in kataloge, določitev delovnih mest za nova delavca pridružene knjižnice v CTK ter nabava računalniške opreme za njune potrebe;
- časovno dinamiko selitve, število sodelujočih delavcev pri pripravah na selitev in ob selitvi, predvideno število vseh delovnih ur.

knjižnico, v petem nadstropju iste stavbe in v arhivu dekanata, ki je bil v sosednji stavbi.

Prav gotovo je bilo pomanjkanje prostora eden od pomembnejših razlogov za veliko neurejenost knjižnice, vendar nikakor ne opravičuje resnično zemarjenega stanja, v katerem je bila knjižnica ob prevzemu. Postavitev gradiva je bila kaotična: določeno število monografskih publikacij je bilo postavljeno po nedoslednem UDK sistemu, ki so mu le tu in tam sledile oznake na policah, starejše monografske publikacije so bile postavljene zelo poljubno, periodične publikacije so bile le deloma urejene po časovnem zaporedju. Po posameznih kotih so ležale pozabljene neobdelane diplomske naloge, magistrska dela in doktorske disertacije, monografske publikacije brez oznak lastništva, razne kartoteke, neoznačeni zavoji kataložnih listkov so bili skriti za gradivom, po predalih, v omarah.

Priprave na selitev so bile zahtevne: najprej se je bilo potrebno seznaniti s stanjem v knjižnici, nato pa postopoma pripraviti knjižnično gradivo za selitev. Gradivo naj bi v čimvečji meri uredili že v starih prostorih. Strokovni delavci CTK so del monografskih publikacij uredili po zaporedni inventarni številki (princip numerus currens), izločili monografske in periodične publikacije, ki so bile nedvoumno last Fakultete za farmacijo ter pripravili predlog publikacij za odpis na osnovi leta izdaje, pogostnosti uporabe in zadnjega datuma izposoje, kar se je dalo ugotoviti po knjižnih listkih; knjižni listki so bili dober pokazatelj dinamike izposoje gradiva, njegovih letnih obratov in izkoriščenosti in s tem ustrezna osnova za strokovno utemeljen predlog za odpis gradiva. Ne gre pozabiti, da je razpolovni čas zastaranja informacij na področju kemije sedem do devet let - učbeniki, ki so predstavljali večino gradiva v knjižnici, so bili v precejšnji meri častitljive starosti (30 let in več).

Ob preselitvi je bilo število vpisanih uporabnikov v kartoteki osrednje knjižnice 582, posebej so bili vodeni uporabniki po katedrah in uporabniki medknjižnične izposoje.

Po pregledu in izboru gradiva za preselitev na novo lokacijo so bili znani natančni podatki o tekočih metrih polic, potrebnih za postavitev gradiva v CTK. Pri opremi sta bila upoštevana tudi izposojeno gradivo in predvideni dotok novega gradiva. V skladišču CTK je bil določen poseben prostor za hranjenje publikacij knjižnice FKKT v velikosti 300 tekočih metrov polic; v ta namen je bilo sproščenih 230 m in dodatno naročenih 70 m polic.

Poseben problem so bile razne evidence, zlasti evidence naročil novega gradiva, reklamacij, terjatev ipd., ker so bile slabo vodene, brez pravega reda in nepopolne, veliko je bilo neveljavnih dokumentov in nepotrebne papirja, starih založniških katalogov in prospektov. Pregledati je bilo treba vso dokumentacijo, izločiti zastarane pisarniške dokumente, urediti arhivsko

dokumentacijo o delu knjižnice in Fakulteti za farmacijo izročiti inventarne knjige za njeno gradivo, vendar nikakor ne za vse gradivo.

Knjižnica je bila namreč skupna za FKKT in Fakulteto za farmacijo in je vodila enotno inventarno knjigo za vse monografske publikacije; lastništvo se je dalo ugotoviti po lokaciji postavitve. Samo za posebne publikacije - diplomska, magistrska dela in doktorske disertacije - so bile inventarne knjige ločene po fakultetah; te publikacije so bile tudi postavljene posebej.

Delitev sivega gradiva in periodičnih publikacij med obema fakultetama je bila enostavna in neproblematična; vse drugače pa je bilo pri ostalih monografskih publikacijah, ki jih ni bilo moč tako preprosto ločiti, tudi zato, ker je bilo precej gradiva izposojega uporabnikom obeh fakultet. Ker je CTK prevzela vse uporabnike, tudi tiste s Fakultete za farmacijo, ki so se zaradi še neobstoječe knjižnice na lastni fakulteti v enaki meri zatekali v CTK kot uporabniki kemijske fakultete, se je z odgovorno osebo na Fakulteti za farmacijo dogovorila, da bo fakulteti vrnila njene publikacije, ko jih bo dobila nazaj od uporabnikov in bo imela jasen pregled nad celotno zalogo.

Čeprav je bila knjižnica FKKT od leta 1991 vključena v sistem COBISS, je v vzajemno bibliografsko bazo prispevala majhno število zapisov, zapisi za serijske publikacije so bili pomanjkljivi, avtomatizirane izposoje še niso uporabljali. Avtomatizacija knjižnice je bila šele v povojih.

5. Izvedba selitve

Selitev je potekala v skladu z načrtom:

- 12.1.1996: selitev *Chemisches Zentralblatt* (48 tekočih metrov gradiva) in monografskih publikacij, ki jih študentje uporabljajo pri vajah iz organske kemije (19 m);
- 19.1.1996: selitev sivega gradiva: diplomskih, magistrskih del in doktorskih disertacij (60 m);
- 9.2.1996: selitev vsega gradiva, določenega za novo lokacijo (120 m monografskih in 5 m periodičnih publikacij), selitev kartoteke uporabnikov, drugih kartotek in evidenc ter vse dokumentacije knjižnice, selitev AIK, UDK in posebnih katalogov;
- 16.3.1996: selitev monografskih in periodičnih publikacij v arhiv knjižnice na FKKT (14 m knjig in 75 m revij); začasna postavitve izločenih monografskih in periodičnih publikacij iz knjižnice in arhiva FKKT na ogled na stari lokaciji knjižnice zaradi potrditve predlaganega odpisa s strani pedagoško-znanstvenih delavcev FKKT;
- maj 1996: prevoz odpisanega gradiva v CTK in njegova izročitev na voljo uporabnikom.

Pri selitvi je bilo opravljeno naslednje:

- v CTK je bilo v treh zaporednih etapah preseljenih: 200 m monografskih publikacij (44,5 m diplomskih del, 9,5 m magistrskih del, 7 m doktorskih disertacij, 19 m gradiva za vaje iz organskih reakcij, 120 m učbenikov za razne predmete v študijskem procesu in drugih publikacij s področja kemije v raznih jezikih), 53 m periodičnih publikacij (48 m Chemisches Zentralblatt - vse volumne od 1856 do 1969 ter 5 m tekočih naslovov od l. 1995 dalje, ki niso bili dodeljeni na posamezne katedre);
- v arhiv knjižnice na FKKT je bilo preseljenih (iz starega arhiva na dekanatu in iz knjižnice) 15 m monografskih publikacij in 74 m periodičnih publikacij starejših letnikov;
- za odpis je bilo predlaganih, pregledanih in uradno potrjenih 1028 monografskih publikacij, ki so bile na voljo uporabnikom v vhodni avli CTK; med navedenimi publikacijami je bilo 36 knjig brez kakršnekoli oznake lastništva;
- preseljeni so bili klasični listkovni katalogi AIK, UDK in posebni katalog za diplomska, magistrska dela in doktorske disertacije;
- preseljena je bila klasična kartoteka 582 uporabnikov z vsemi evidencami, kartoteka periodičnih publikacij, kartoteka za medknjižnično izposajo, inventarne knjige, urejena dokumentacija pisarniškega poslovanja;
- za celotno delo v zvezi s pripravami na selitev in selitvijo ter dežurstvom v knjižnici je dvanajst delavcev porabilo 700 delovnih ur (od tega 80 ur za dežurstvo); za prenos gradiva so bili uporabljeni standardni plastični zaboji za prehrabeni tovor.

6. Aktivnosti po selitvi

6.1 Potrebne naloge

Po preselitvi osrednje knjižnice FKKT v prostore CTK, se je za delavce CTK začela druga, prav tako zahtevna in odgovorna naloga. Funkcionalno združenje knjižnice je bilo treba udejaniti z lastnimi močmi na najustreznejši način, ki bi zagotavljal splošno dostopnost gradiva, urejeno nabavo in obdelavo, ločene kataloge oz. jasno razvidno lastništvo gradiva, enovit izposojevalni sistem v okviru COBISS-a, ki bi omogočal avtomatizirano izposajo gradiva obeh knjižnic za vse uporabnike enako, s čim manj operacijami in na čim krajši način, dobre usluge medknjižnične službe in visoko kvalitetne informacijske storitve, ki jih lahko nudi CTK s svojimi informacijskimi strokovnjaki.

Ob lastnem delu in ob vzpostavljanju normalnega delovanja pridružene knjižnice FKKT, so strokovni delavci CTK usposabljali tudi dva nova

knjižnična delavca FKKT, višjega knjižničarja in bibliotekarja, za vsa strokovna dela, ki so potrebna za samostojno delo v visokošolski knjižnici. Osnovno vodilo odbora za pripravo in izvedbo funkcionalne združitve knjižnic FKKT in CTK je bilo in je še: knjižnico je treba priključiti tako, da bodo njene funkcije boljše in pestrejšje, hkrati pa tako izpeljane, da omogočajo enostavno razdružitvev in dajejo jasno sliko o lastništvu gradiva.

6.2 Urejanje gradiva v skladišču

Delavci oddelka za izposajo so monografske publikacije najprej očistili, jih, kar jih še ni bilo, uredili po tekoči signaturi, opremili z nalepkami (le redke publikacije so jih imele) ter označili njihovo lokacijo v skladišču. S tem je bilo zagotovljeno hitro in nemoteno posredovanje gradiva iz skladišča, saj je bil nov knjižnični korpus tuj skladiščnim manipulantom CTK in ga je bilo potrebno postaviti tako, da bi bilo z njim kar najmanj težav.

S periodičnimi publikacijami je bilo manj dela, saj je bilo preseljenih le 20 naslovov in so bile urejene po abecedi. Knjižnica FKKT je večino periodičnih publikacij sproti pošiljala na posamezne katedre, ki so stalni naročniki in skrbniki določenih naslovov. Ta organizacijski princip knjižnične zaloge je ostal nespremenjen.

6.3 Izbor najustreznejše oblike vnosa bibliografskih enot v lokalni računalniški katalog CTK oz. FKKT

Ob sodelovanju IZUM-a kot avtorja in skrbnika sistema COBISS je strokovna skupina CTK izbrala način bibliografskega vpisovanja periodičnih in monografskih publikacij v lokalno bazo knjižnice FKKT in lokalno bazo CTK. Potrebno je bilo zagotoviti optimalno in enovito obliko avtomatizirane izposoje za gradivo obeh knjižnic ter enostavno iskanje gradiva pridružene knjižnice na OPAC-u. Lokalna baza knjižnice FKKT je bila prenesena na računalnik CTK.

6.4 Nabava in obdelava monografskih publikacij

Knjižni oddelek CTK je pregledal vso dokumentacijo v zvezi z naročili novih monografskih publikacij, seznam naročil in naročnikov, ugotovil stopnjo realiziranih naročil in plačil, se seznanil s potmi, ki jih je knjižnica FKKT ubirala pri naročanju, ter s popusti, ki so jih založniki oz. posredniki priznavali knjižnici, in reševal probleme in nesporazume, ki so se pojavili v času pridruževanja in okrnjenega dela knjižnice. Ko je bilo jasno in razčiščeno

stanje za nazaj, je začel sprejemati nova naročila in izvajati vsa opravila v zvezi z naročanjem.

Postopki obdelave publikacij - inventarizacija, oprema gradiva, katalogizacijska opravila v zvezi z novimi publikacijami, retrospektivno vnašanje zapisov za staro, še neobdelano gradivo - ter postavitve novega gradiva v skladišču ali v prostem pristopu so tekoče naloge delavcev knjižnega oddelka CTK ob delnem sodelovanju bibliotekarja knjižnice FKKT.

6.5 Nabava in obdelava serijskih publikacij

Enako kot knjižni oddelek se je tudi revijski oddelek CTK spoprijel s pregledom naročil serijskih publikacij, kontrolo dotoka in distribucijo novih publikacij po katedrah FKKT, z ugotavljanjem realiziranih naročil in plačil, z reklamacijami, z odkrivanjem naročniških poti in priznanih popustov, obsega letne nabave, tudi v zvezi s projektnimi nalogami po katedrah, s principi internega kroženja.

Obdelavo gradiva - inventarizacijo, opremljanje z nalepkami, vnašanje bibliografskih zapisov v lokalno bazo FKKT, popravljanje ter dopolnjevanje že obstoječih zapisov - je oddelek opravljal do strokovne usposobitve bibliotekarja knjižnice FKKT za samostojno delo.

6.6 Medknjižnična izposoja ob kurirski službi CTK in FKKT

CTK je prevzela medknjižnično izposajo knjižnice FKKT; uporabnikom knjižnice FKKT so s tem zagotovljene kvalitetnejše in boljše razvite medknjižnične usluge.

6.7 Izposoja gradiva, kartoteka uporabnikov

Uporabniki knjižnice FKKT so ob preselitvi v CTK dobili mnogo boljše možnosti za izbor ustreznega gradiva, saj jim je na voljo tudi bogato gradivo CTK, odprtost knjižnice je neprimerno daljša, dovolj je tudi študijskih mest, česar v prejšnji knjižnici ni bilo. Veliko število terminalov omogoča enostavno iskanje gradiva po lokalnem in vzajemnem katalogu, po katalogih velikih svetovnih knjižnic, po OCLC in nekaterih javno dostopnih podatkovnih zbirkah v CTK. Z vključitvijo uporabnikov knjižnice FKKT v enoten sistem izposoje, bo oddelek za izposajo CTK izpeljal postopno avtomatizacijo izposoje pridružene knjižnice. Za popolno avtomatizacijo so potrebne tri stvari: vpis uporabnikov FKKT v bazo uporabnikov programskega okolja za izpo-

sojo CTK, zadostno število vpisanih bibliografskih enot v računalniškem katalogu in oprema gradiva FKKT z novimi kodnimi nalepkami.

6.8 Informacijsko delo

Velik kvalitativni premik, ki ga je knjižnica FKKT dobila s pridružitvijo CTK, so nove in številne možnosti za reševanje informacijskih potreb uporabnikov tako s področja kemije kakor z drugih področij. CTK ima bogato kemijsko referenčno zbirko in množico pomembnih podatkovnih zbirk za razna tehniška in naravoslovna področja, ki jih vodijo njeni informacijski oddelki.

6.9 Odmevi

V tem času se je v dogajanje vmešala tudi NUK, ki je, ne da bi se podrobneje pozanimala, za kaj gre, ali proučila predlagano rešitev, z dezinformacijo "predvideno stapljanje nekaterih knjižnic v Centralno tehniško knjižnico ..."⁽⁵⁾ kalila vode na visokošolskih knjižnicah. S tem je pri slabo obveščenih fakultetnih knjižničarjih vzbudila trenutno nerazpoloženost do CTK, obenem pa razkrila, koliko ji je do dejanskega napredka univerzitetnega knjižničarstva.

7. Zaključek

Zaradi precejšnjih sprememb, ki jih je doživela knjižnica FKKT, je polletno obdobje veliko prekratko za resno oceno skupnega delovanja, se pa že slišijo ugodni odmevi na opravljeno delo in prednosti, ki jih je združitev prinesla. Uporabniki FKKT so se hitro prilagodili na novo lokacijo svoje osrednje knjižnice. V tem obdobju je bila FKKT zadovoljna z delom knjižnice in ni imela nobenih pripomb na knjižnične usluge ali na korektnost opravljanja pogodbenih storitev.

Čas bo pokazal, ali imajo uporabniki FKKT zaradi izpeljanih sprememb kvalitetnejši servis kot prej in ali je bila funkcionalna združitev smiselna. Jasno bo tudi, koliko je bila prestavitev knjižnice za nekaj sto metrov zares moteča za uporabnike. Podobne rešitve so v knjižnicah razvitega sveta pogoste, zlasti ob dograditvi novih knjižničnih zgradb. Če so take rešitve za anglosaško okolje in zahodnoevropski del sveta zadovoljive, seveda še ni rečeno, da so sprejemljive tudi v naših specifičnih razmerah. V skupnem delovanju obeh knjižnic, CTK in knjižnice FKKT, bo potrebno še marsikaj dodati in poslovanje obogatiti z novimi oblikami.

knjižničnega sistema v Ljubljani. Pomembne bi bile tudi pri določitvi organizacijske vsebine UKL in možnega prostovoljnega funkcionalnega združevanja tistih visokošolskih knjižnic, ki bi si želele izboljšati svoje delovanje pod enotno streho novozgrajene knjižnice.

8. Literatura

1. **Žitnik, Tatjana.** "Knjižnica Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo in Fakultete za farmacijo". *Knjižničarske novice* 6(1996)4:5-6
2. **Line, Maurice B.** *Vloga nordijskih akademskih, raziskovalnih in specialnih knjižnic na prelomnici*. Maribor : Institut informacijskih znanosti, 1995
3. **Pečko-Mlekuš, Helena.** *Evaluacija zbirke bibliotečne gradje s področja kemije u Centralni tehniški knjižnici s osvrtom na jezik publikacije: magistrski rad*. Varaždin : Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike, 1993
4. **Mc Donald, Andrew:** *Moving your library*. London : Aslib, 1994. (The Aslib know how series)
5. *Univerzitetni knjižnični sistem ljubljanske Univerze: vloga in mesto Narodne in univerzitetne knjižnice*, Ljubljana: NUK, Enota za razvoj knjižničarstva, 18.1.1996

Summary

State-of-the-art survey of elementary school libraries in Silesia and Lower-Polje areas of Lublana is presented in the article. It is based on comparison between actual performance of school libraries and standard norms. All 28 schools from these areas were sent questionnaires and consequently the article concentrates quantitative analysis and evaluation of compliance with standards. The great serious problem is the lack of financial sources for the needs of school libraries because of which hardly any one among them is able to achieve the norms presented in the standards.